

Frågor och svar kring designprocessen

Hur kan man tänka kring vägar och stigar i den tilltänkta skogsträdgården? Vad är fördelarna med en huvudväg och hur kan den grenar ut sig? Vilken form, bredd och riktning kan vägar och stigar ha?

En väg ska vara flödande och utan tvärstopp. Du vill kunna göra en mjuk böjd rörelse så att du bara kan fortsätta när du kör skottkärran. Det är också skönt och behagligt att röra sig genom böjda mönster och det påminner mer om stigar i skogen och blir därför en mer tilltalande naturlig miljö. I en större skogsträdgård lönar det sig att ha en bred väg medan i en villaträdgård kan det räcka med en stig. Vår huvudgång i skogsträdgården är ca 4 meter och bredare i svängen, vägen blir smalare närmare huset. I den sydligaste delen finns ingen huvudgång, där är alla gångarna ca 80 cm, för att komma genom med en skottkärra.

När behövs vindskydd? Hur tar man reda på om vinden kommer vara något stort problem i den tilltänkta skogsträdgården? Vilka träd och buskar passar bra som vindskydd? Välj gärna de med flera funktioner?

På SMHI, kan man hitta statistik på varifrån det blåser mest och hur stark vinden är.

Vindskydd bör ske i flera lager. Undersök hur det ser ut omkring den tilltänkta skogsträdgården. Finns det skog, byggnader, grannens tomt osv.

Kombinera idén med "multifunktionella vindskydd" med idén om "solfickor". Ett smart mönster är att ha en större läplantering runt hela skogsträdgården, som man vill skydda, och innanför detta vindskydd designa vegetationen, så att man får ett antal lägre vindskydd i olika skalor. Om man kombinerar vindskydd mot norr och delvis mot väst och öst, med att öppna upp för solen i söder, så kan man få en "solficka", med mycket gynnsamt mikroklimat.

Förslag på träd och buskar i vindskydd:

- Små täta grenverk och små löv
- Fördel med grenar och löv hela vägen ner
- Havtorn, rönn, hagtorn, körsbärskornell, aronia, sälg, häggmispel, lind, fläder, sibirisk ärtbuske, sälg
- Silverbuske; snabbväxande när de väl kommit igång
- Mahonia ger syrliga bär och är vintergrön
- Al (klibbal) snabbväxande, bra att hamla/ såg ner för stubbskott och flisa = näringsrikt
- Palownia; kan ge mycket grönmassa

Varför kan det vara viktigt att göra en noggrann observation av ljusförhållandena vår, sommar, höst och vinter, över området för den tilltänkta skogsträdgården, om den är omgiven av t.ex. byggnader, höga träd eller kuperad mark.

Solen är en begränsande faktor i odling. Därför handlar designen i detta fall mycket om att se till att vi släpper fram tillräckligt med ljus där den behövs som mest och att placera allt som inte är

beroende av ljuset där det är skuggigt. Bra om man kan få till ca åtta timmar sol. Det finns många intressanta växter som producerar bra i skugga men god solinstrålning är mycket viktigt för växterna i kronskiktet (valnöt, kastanj, äpple, päron, mullbär, plommon, körsbär, aronia, hassel, kvitten med flera) som ska producera frukt, bär eller nötter. Även de flesta kvävefixerande träd och buskar behöver mycket sol.

Det är inte nödvändigt att använda digitala verktyg som sketchUp och sol-appar för att ta reda på vart det är sol, skugga och halvskugga under ett år. Dessa verktyg snabbar bara på designprocessen. Självklart kan man ta reda på det genom att observera en plats under ett år eller använda sig av enkla verktyg för att lista ut ljusförhållandena. Jag vill ge så många tips jag kan under kursen men jag vill också påminna om att alla är olika vilket påverkar våra tillvägagångssätt och metoder. Vi kan komma dit vi vill på många olika sätt. En del vill bara sätta igång och lär sig på vägen medan andra gillar att stanna länge med planering och design.

Vilka utmaningar finns det om man börjar anlägga i en redan befintlig skog? Vad kan man odla om det inte är tillräckligt med sol i en skogsträdgård?

Det kan ta lång tid att etablera en skogsträdgård i en skog eftersom det finns mycket rötter som konkurrerar om både sol, vatten och näring i en skog. Börja med att gallra försiktigt för om man tar ner för många träd på en gång kan vissa träd svara med stress och skjuta massvis med rotskott som invadera området.

Man kan frakta in jord för att bygga upp tillräckligt tjocka jordlager eller / och tillföra organiskt material och näring där man vill plantera träd och buskar. I takt med att man har mer jord och organiskt material kan man fortsätta utveckla kullarna där man planterat träden och buskarna, så att det formas en bädd, så som man vill ha den. Tänk på att träd och buskar som planteras i ett skogsparti, behöver extra mycket vatten både under etablering och några år efter etablering! Men undantag för om man planterar i svackor och dalgångar där det förmodligen inte kommer behövs extra vatten mer än vid etablering.

Hur kan man gå till väga för att etablera en skogsträdgård på en torr plats? Hur kan man etablera en skogsträdgård på en fuktig plats? Ge förslag på att samla och lagra vatten?

Genom att skapa en djup vattenhållande jord får vi ett mycket stort och billigt lager med vatten direkt på plats vid växternas rötter. Med marktäckning hindrar vi avdunstning från vattenlagret. Under de första fem åren i en skogsträdgård behövs ständig påfyllning av näring och organiskt material i form av kompost, halm, hö, tång, vass, ensilage, träflis, sågspån, barkmull och liknande. Det är svårare att bygga djupa vattenhållande jordar på grunda, torra och mindre bördiga jordar eller i vattensjuka jordar.

I fuktiga jordar kan man gräva diken eller anlägga dammar för att skapa torra områden. Bygg lundar eller kullar för att höja marknivån från grundvattnet. På torra platser är det bra att hålla kvar vattnet genom marktäckning, swales och många amträd som skuggar och höjer luftfuktigheten nära marken. I de södra delarna av landet kan man odla den snabbväxande italienska alen som trivs på torra växtplatser.

A och O när man börjar att etablera en skogsträdgård, oavsett plats handlar om att skapa en levande jord. Mikroorganismerna är en viktig del och behövs för att näringsämnen ska bli tillgängliga för växterna. De skapar den jordstruktur som växternas rötter trivs i och som underlättar att växterna kan tillgodose sitt behov av vatten. Att öka mullhalten i jorden medför ofta att jordens förmåga att hålla vatten ökar. Dessutom innebär en ökning av mullämnen också att man ökar förutsättningar för

mykorrhizasvampar att trivas vilket också bidrar med att växterna kan komma åt vatten från de minsta porerna som inte växtrötterna kan komma åt själva.